

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat KURUM tarafından Anayasanın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96 ıncı ve 99 uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.07.11.2024

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

Çanakkale'nin Bayramiç ilçesine bağlı, Kazdağları'nın eteklerine kurulu on köy, Halilağa Bakır ve Altın Madeni ile gündemde olup İliç'te, Çaldağı'nda meydana gelen tahribatın çok daha fazlasının meydana gelmesi ihtimali bulunmaktadır.

8 Ekim 2024 günü Kanada ve İngiltere'deki gazetelerin finans sayfalarında yayınlanan ve aynı gün Toronto ve Londra borsalarındaki yatırımcılar tarafından yapılan bir açıklama ile; Cengiz Holding ile elektrikli araçlar için batarya malzemeleri üreten teknoloji şirketi Kanadalı Novonix arasında stratejik iş birliği anlaşması imzalandığı duyurulmuştur. Anlaşma ile atık batarya tozlarından nikel, kobalt ve lityumu geri kazanarak, geri dönüştürülmüş yeni batarya üretilmesi projesinin İngiltere ve Kanada Kritik Mineraller Programı tarafından fonlanacağı belirtilmiştir.

Cengiz Holding 2020 yılında İngiltere'nin teknoloji şirketi ICoNiChem'i satın almış olup şirket kobalt ve nikel tuzları üretmektedir. Özellikle elektrikli araçların bataryaları için önemli olan bu ürünlerin, cep telefonundan bilgisayarlara, askeri sanayiden uzay araçlarına geniş bir kullanım alanı bulunmaktadır. ICoNiChem'in bu katma değerli ürünler için kullandığı hammaddenin tamamı Türkiye'deki bakır ve nikel madenlerinin işlenmesinden elde edilen kobalttan gelmektedir. Cengiz Holding'in, İngiltere'ye uzanan üretim bandına göre: 2005'te özelleştirme ile aldığı Eti Bakır'ın, Mazı Dağı'ndaki bakır madenlerinden çıkarılan cevher işleniyor. Özel olarak Cengiz Holding için inşa edilen tren hattıyla Diyarbakır'a, oradan da yine özelleştirmeden aldığı Kastamonu'daki tesislere gidiyor. Buradaki bakır da aynı tesislerde işlenip depolanmaktadır. Depolanan ürünler, 2016 yılında özelleştirme ihalesi ile 49 yıllığına işletme hakkı verilen Cengiz Holding'e ait İnebolu Limanı'na ulaşmakta ve buradan da ICoNiChem'e ihraç edilmektedir. 13 farklı ürün elde edilen ve katma değeri oldukça yüksek olan kobalt ile İngiliz ekonomisi kalkınırken, Türkiye'de üretim zinciri aşamalarında gerçekleşen ağaç katliamı, zehirli sular ve çevre kirliliği gibi ağır etkiler kalmaktadır. Bu üretim sayesinde İngiltere en büyük 12'inci kobalt ihracatçısı durumundadır.

ABD Jeoloji Araştırması 2024 raporuna göre dünyanın en büyük kobalt tedarikçisi olan ülkeler; Demokratik Kongo (170 bin metrik ton), Endonezya (17 bin metrik ton), Rusya (8 bin 800 metrik ton), Avustralya (4 bin 600 metrik ton), Madagaskar (4 bin metrik ton), Filipinler (3 bin 800 metrik ton), Küba (3 bin 200 metrik ton), Yeni Kaledonya (3 bin metrik ton), Papua Yeni Gine (2 bin 900 metrik ton), Türkiye (2 bin 800 metrik ton) biçimindedir. İngiltere Jeoloji Araştırmaları 2021 raporunda ise yeni ticaret savaşında hammadde tedariği için İngiltere'nin Balkan ülkeleri ile özellikle Türkiye'deki kaynaklara yönelmesi gerektiği vurgulanmakta olup Türkiye'de tespit edilen bakır ve nikel yatakları sayesinde kobalt üretiminin 10 bin metrik tona çıkabileceğine işaret edilmişti. Bahse konu ülkeler, ekonomik refah anlamında dünyadaki handikaplı ülkeler olup Türkiye'nin de bu sıralarda yer alıyor olması, dahası gelişkin ülkelerin hammadde üretimi için Türkiye'yi işaret ediyor olmaları hem manidar hem kaygı uyandırıcıdır. Nitekim geçtiğimiz yıl İliç'te yaşanan facianın boyutları nazara alındığında Türkiye'nin maden çıkan her yöresinin risk ve tehlike altında olduğu açıktır.

Bu bağlamda;

- 1- Halilağa Bakır ve Altın Madeni projesi ile ilgili ÇED raporları ne yönde olmuştur?
- 2- ÇED Raporlarının iptali için açılan davaların akıbetleri ne olmuştur?
- 3- Hangi kriterler gözetilerek ÇED raporları olumlu çıkmıştır?
- 4- İliç'te yaşanan facianın ardından Halilağa Bakır ve Altın Madeni ile ilgili bir çalışma yürütülmüş müdür?
- 5- Halilağa Bakır ve Altın Madeni ile ilgili kaç hektar ağaçlık alan yok edilmiştir?
- 6- Halilağa Bakır ve Altın Madeni nedeniyle suların zehirlenmesi kaçınılmaz olup, insan ve doğa yaşamı için önlem alınmama ve madenin öncelenme gerekçesi nedir?
- 7- İngiltere ekonomisi için gerekli kobalt üretiminin Türkiye'de yapılması neticesinde Türkiye'nin iklim, çevre, insan ve canlı yaşamı için olumsuz etkileri yeterince araştırılmış mıdır?
- 8- Madencilik yapılan bölgeler için maden işletmeciliğinin çevreye verdiği zararların tahlili ve tespitine dönük çalışmaların yapılmama gerekçeleri nelerdir?
- 9- Bilim insanlarının ortaya koyduğu çevresel zararlara dair uyarılar neden gözardı edilmektedir?
- 10- Maden çalışmaları neticesinde bölge halklarının geçim kaynakları ve üretim faaliyet alanları ne yönde değişmiştir?
- 11- Neden halkın geçim kaynaklarının ve doğasının yok edilmesine dönük projeler sıklık kazanmıştır? Bakanlığınızın bu durumdan elde edeceği faydalar ne olacaktır?
- 12- Halihazırda yürütülen madencilik çalışmalarının iptal edilmesi ve alanın köy halkının kullanımına bırakılması için önlemler alınacak mıdır?
- 13- Telafisi imkansız zararlar oluşması durumunda sorumluluk kime ait olacaktır?
- 14- ICoNiChem adlı şirkete satılan ürünler kapsamında Cengiz Holding'in elde ettiği yıllık kazanç ne kadardır?
- 15- Cengiz Holding'in elde ettiği kazanç ile Türkiye'deki önemli arazilerin uğradığı zarar değerlendirildiğinde, neden Cengiz Holding'in kazancı yeğ tutulmaktadır?
- 16- ICoNiChem ile yürütülen bu işbirliği kapsamında ülke ekonomisine bu durumun bir katkısı bulunmakta mıdır?